

HIREK NAPTÁR

Sabosz Chájé-Szóró, Chesvon 25.
— Rajs-chajdes bencsolás —
Gyertyagyújtás (Bpest): 4.15
כנח kimenetele " 5.10
Délelőtt 11 órakor: Steif
rabbi drósója a Kazinczy
templomban
Csütörtök: Rajs-chajdes Kiszlév

— Jelen számunk a kétnapos
nyomdászúnet következtében csak
redukált terjedelemben jelenhet meg.

— Péntek esti előadások. A budapesti Tiferesz Bachurim VII. kerületi csoportja a Garay-utca 48. szám alatti imaházban ismét megkezdte a rendszeres péntek esti előadásokat. A megnyitó előadást november 2-án este 1/8 órakor dr. Deutsch Adolf igazgató tartja meg. — November 9-én este 1/8 órakor Klein Márkusz hitk. előjáró és november 16-án este 1/8 órakor Fischer Armin úr tart előadást.

— SÍRKÓAVATÁS. November 5-én, hétfőn d. e. 10 órakor avatják fel a mult évben elhunyt R. Saul Müller z. c. l. sír-emlékét a budapesti új orth. temetőben.

— A fiumei rabbiszek ügye. Multkoriban jelentették, hogy dr. Klein Hermann berlini rabbi nem fogadta el a fiumei orth. hitközség meghívását a rabbiszek betöltésére. Ezen hírtünk a fiumei hitközség oda rektifikálja, hogy csak arról van szó, hogy „dr. Klein rabbi úr technikai nehézségek miatt kénytelen állásbalépését későbbi időre halasztani.”

— Budapesti zsidó anyák és asszonyok! Minden szombaton este 1/8-tól 1/9-ig (Dob-utca 35.) Zobel Sára kisasszony tartja érdekes, aktuális előadását. Megjelenésére okvetlen számít a Vezetőség.

— Püspök és orth. deputáció. Az elmúlt szombaton Tokajban tartózkodott Párkás István tiszáninneri ref. püspök, mely alkalommal a hatóságok s vallásfelvezetők vezetői tisztelgtek előtte. Az orth. izr. hitközség 8 tagú küldöttségét Jungreis Nándor főrabbi vezette, aki nagyszabású beszéd keretében üdvözölte a liberális egyházfőt és I'ten áldását kérte üdvös munkásságára a felekezetközi harmónia terén. A heti szidrából idézett üdvözlő beszédre a püspök igen szívélyesen válaszolt és kiemelte az Ó-testamentum és a Proféták magasztos tanításait és fontosságát. Délután a püspök viszonzta a látogatást a főrabbi lakásán és behatóan érdeklődött egyházi és hitközségi ügyek iránt. A küldöttség tagjai voltak: Grosz Mór hitk. elnök, Fränkel Dezső, Lazarovits Adolf, Lieber-

mann Samu, Klein Lipót, dr. Moskovics Sándor, Lefkovics H. igazgató-tanító.

— Chevra-ünnepség. Impozáns „melave malko"-ünnepélyt rendezett szombat este Salgó József, a budapesti orth. Chevra új előjáró, a Niszel vendéglős izléses rendezésében. Szép Tóraigékekkel átszótt beszédeket mondtak: Dr. Friedmann Izidor Chevra-elnök, óbudai Freud'ger Ábrahám hitközségi elnök, Steif Jonathán rabbi, dr. Abrahamsohn főtitkár, Korein Dezső, Goldner József. — Ebből az alkalomból megemlítjük, hogy a közelmúltban a hitközség két jeles tagja került be a Chevra választmányába: Kollmann M. W. és Schächter Armin.

— Pályadíj. A „Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete“ (Budapest, VII., Szent Domonkos-utca 10.), a Maimuni Mózes (Rambam) születésének 800 éves fordulója alkalmából pályázatot hirdet olyan dolgozatra, amely Maimuni írásai-ból héber nyelven és magyar fordításban olyan szövegrészeket közöl, amelyek alkalmasak arra, hogy a nagy gondolkodót közel hozzák a mai művelt ifjúsághoz. Pályadíj 150 P. A jelgés pályaművek beadási határideje: 1935. március 15.

— A budapesti orth. leányegylet sorozatos szombat délutáni összejöveteleiről legutóbb Placsek Piroska tartott nívós előadást November 3-án délután 1/4 órakor Herzfeld Hermanné fogja tartani előadását a hitközség disztermében. A heti szidrával kapcsolatban: Sára Sanyánkról tart Irásmagyarázó előadást. A hölgyek számos megjelenését kéri az egyesület.

— Ifjúsági hírek. A sátoraljai helyi szefard chevra bachurim tisztújítása: Teitelbaum M. A., Löbl Áron elnökök; Meisels L., Goldstein J. gondnokok, Goldstein Mór ellenőr, Weiszmann N. jegyző, Számet J. pénztáros; Rosenberg Manó, Stark E. választm. — A gyöngyösi T. B.-ben Vajéró szombatján Wieder Sándor, a pozsonyi jesiva 4 éven át volt növendéke, nívós, nagy tetszéssel fogadott halachikus és homiletikai beszédet mondott

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azon felül soroként 1 P.)
Grosz Alice Késmárk és Glück Fülöp Wien, jegyesek.

Weisz Honkát Szombathelyről eljegyezte Lőrincz Elemér, a megd. nagyoroszi főrabbi fia.

Rosenthal Iduska Miskolc, Gombó Kálmán Makó, jegyesek. (A makói T. B. ügyv. alelnökök szívélyesen gratulál.)

Kohn Ilonka Hajdúdorog, Katz Ernő Nyíregyháza, jegyesek. (A nyiregyházi T. B. ellenőrének szívélyesen gratulál.)

Roth Jolánka Dunaszerdahely, Rothschild Dezső Sárvár—Tel-Aviv, jegyesek. (A sárvári T. B. szívélyesen gratulál.)

Dr. Földes Gyula és neje sz. Kozma Lilly szombaton ünnepelték Tommy fiuk barmiczevját. Az ifjú szépen, értelmesen recitálta a maftirt, ami után a rabbi gyönyörű beszédet intézett hozzá. A nagyszámú közönség az örömszülőket és az ifjút meleg ovációban részesítette.

Pályázatok

A sátoraljai helyi orth. izr. hitközség 1011-állásra pályázatot hirdet. Pályázó sajtó mímchó l'rabbi és jó baal-t'filló legyen. Majhel előnyben részesül, 40 éven aluli magyar honosok, kellően felszerelt pályázatokat — 3 elismert orth. rabbitól nyert kaboló-másolat csatolásával — az Orth. Izr. Hitközség, Sátoraljai helyi, címére küldjék be. Javadalmazás megegyezés szerint. Utiköltség csak a meghívottaknak térítetik meg.

Apró hirdetések

HUSZONÖT ESZTENDEJE között házasságokat NAGY JENŐ Budapest, Rákóczi-út 61. sz. Telefon: (Cégjelzés-telen levelezés.)

KÜLÖNBEJÁRATU szoba, esetleg teljes ellátással, kiadó: Karpfenstein-utca 2./b. II. 20.

NŐSÜLNI AKAR? Forduljon bizalommal Meisels sadchenhoz, Rombach-utca 8. Könyvkereskedés.

NYOMDÁSZ. ben tajró, sajtó berendezett üzemmell, hozománnyal nősilne. Jellege: „Budapest 10.000.“

30 ÉVES intelligens önálló textilkereskedő vagyok, nősilnék 8—10000 pengő hozománnyal. Leveleket „Komoly 30“ jellegre a kiadóba kérek.

FÜSZERESSEGED szombattartó, állást keres. Cím a kiadóban.

26 ÉVES, tőkével rendelkező, textil- és rőfős szakmabeli fiatalember, vallásos orth. leányt keres. Önállósításához hozomány szükséges. Benősülés is lehetséges. Ajánlatokat „120—150.000“ alatt Müllerhez, Bratislava, Edlov-dvor.

FIATAL URILEÁNY gyermekek mellé ajánlkozik. Háztartásban és üzletben is segédkezne. Cím a kiadóban.

PÉKSEGÉD hosszú gyakorlattal állást keres. Jellege: „Jó munkaerő.“

JÓHÁZBÓL való orth varmi is tudó úriléány, néhány órai foglalkozásra gyermek mellé ajánlkozik. Délután 4 órától kezdődőleg. Cím a kiadóban.

NEGYVENES rokkant, önálló kereskedő, nősilne. Lehet szegény árva-leány, vagy özvegy. „Vallásos, harmincig“ jellege.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen G. utca 33.

ארלגעטויינע יידישע צייטונג

ה'תש"ד

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42—5—90. Csekk száma: 50.791
Egész évre 20 pengő Külföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

„Zsidó világoralom“ ...

A patriarcha kútfúrásairól olvasunk ezen a héten. Jiczechok emberei kutatásnak a sivatagban és jöttek a filiszteusok és kisajátítják a kutat. Másik helyen fúrta és ennek a kútnak a használatát is megakadályozták. Csak harmadszor sikerült olyan helyen vizet kapniok, ahol nem zavarták. Az első kút az „észek“ (perpatvar), a másik „szitno“ (gyűlölet). A harmadik „r'chajvajsz“ (szabad-tér) nevet kapta ösüinktől. E három névben a hagyomány jelképezve találta a zsidóság sorsát, a két elpusztult szentéllyel és a jövőd megváltás elpusztíthatatlan besz-hamikosával kapcsolatban. Ha azonban a mai események reflektorával rávilágítunk e nevekre, úgy látjuk, hogy e két szóban „észek — Szitno“ (üzlet — gyűlölet) benne van a mai zsidóság sorsa, a mai antiszemitizmus egész tartalma. Bernben most tárgyalnak egy pört, amely a „Ción Bölcséinek Jegyzőkönyve“ körül forog. Arról van szó, vajjon a zsidók valóban világoralomról tanácskoztak-e Bázelen 40 évvel ezelőtt. Felvonulnak a szakértők, a kortársak, a bázeli kongresszuson résztvevő férfiak és egytől-egyig leleplezik azt a tudatlanságot, gonoszságot, amellyel az a hitvány fércmű készült Oroszországban, abból a célból, hogy a huligánokat rá lehessen uszítani a zsidóságra.

Bernben egy hónap mulva fog sor kerülni az ítéletre, amely után biztosan el fogják kobozni a tákolmányt, de viszont biztosak lehetünk abban, hogy a „Ción Bölcséinek Jegyzőkönyve“, mint bizonyíték újra és újra fel fog bukkanni minden európai országban, ahol a gyűlöletre ürügyet keresnek. Mert nem az igazságról van szó, hanem a gyűlöletről. Mindenki, akit egy kicsit érdekel a dolog tudja, hogy a zsidóság világoralomra törekszik, de milyen világoralom az? Az Olénu ima, amelyet legalább naponként kétszer el-

imádkozik a hívő, megadja rá a feleletet. Mert ott így fohászkodik a zsidó ember:

— Ezért reménykedünk Tehozzád Örökkévaló I'tenünk, hogy láthatjuk nemsokára hatalmad dicsőségét, hogy eltávolítod a bálványokat a földről... berendezed a világot a Mindenható uralma szerint, az összes halandók hirdetik majd Nevedet, hogy feléd fordítsad a világ gonoszait; hadd ismerjék meg, hadd tudják meg a világ összes lakói, hogy előtted hajlik meg minden térd, neked esküszik minden nyelv, előtted boruljanak le... vállalják magukra a Te uralmad igáját és Te uralkodsz fölöttük mindörökké.

Ime ilyen világoralomról álmodik a zsidóság, az erkölcs, a becsület, az Örökkévaló eszméinek világoralmáról. Ezt mindenki tudja, de azért a gyűlölet tovább tombol, mert a „Szitno“ és az „észek“ szoros kapcsolatban van egymással. Ezt a kapcsolatot a maga mezittelségében látjuk mostan Németországban, az új adótörvény megjelenése alkalmából. A törvény azon alapul, hogy adózás tekintetében méltányosságra csak az árjának van joga. A nem-árja erkölcsi, jótékonyági és vallási egyesületek pedig úgy tekintetnek, mint nyereszkesedésre alapított vállalkozások, tehát fizetniük kell Körperschafts-steuer, Grundsteuer, Erbschafts-steuer és egyéb néven nevezett adókat. Először kezdték az állami és közhivataloknak a zsidóktól való megtisztításával és most rákerül a sor minden egyes kis zsidó vagyonára. Ezért veszedelmes orthodox szempontból is az a kijelentés, amit az osztrák kancellár tett e héten, amikor különbséget tesz évszázadok óta Ausztriában lakó és nemrégben polgári jogot nyertek között és az utóbbiakról megtagadja a jogot államhivatalok viselésére. A „Szitno“, a gyűlölet előbb ürügyet keres, majd az

„Üzlet“, az „észek“ először a hivataloktól, azután a létfenntartási lehetőségektől akarja megfosztani a zsidót.

A filiszteusok gyűlölködése közepette legalább mi magunk ne tegyük lehetővé legálább életét, tartsunk össze, erősödjünk meg lélekben, Tóranulás által, vallásgyakorlatunk által, mert csak az ad erőt nekünk ama jobb idő kiváráására, amelynek szimbóluma a patriarcha harmadik kútja, a R'chajvajsz, a szabadság, megélhetés, emberiség tágas, napsugaras területe.

Sir Mose Montefiore és Edmond Rothschild

Október 28-án lett százötven éve annak, hogy Sir Mose Montefiore született és öt napra rá, 1934. november 2-án elhunyt Párizsban kilencvenéves korában báró Edmond Rothschild. E két férfiú nevét méltán lehet egymás mellé állítani, mert mindkettő nagy vagyonát I'ten ajándékának tekintette és hittestvérei nyomorának enyhítésére fordította. Mindketten Erecz Jiszróél felé fordultak nagy szeretettel, nem politikai, hanem vallási okokból. Rothschild nem volt oly vallásos, mint Montefiore, de amikor 1925-ben, 80 éves korában saját jachtján kikötött Palesztinában és meglátogatta a kolóniákat, mindenütt buzdította a munkásokat a vallásos tradíciók megtartására. Az általa támogatott letelepülések egyiken, a „Zichron Jakob“ kolóniának templomában, a tiszteletére rendezett ünnepélyen azt hangoztatta, hogy a szentföldi zsidó ifjúság maradjon meg a földművelésnél, legyen vallásos, mert

a Szentföldön kell a zsidó vallásnak legszebben kivirágoznia.

Héber neve Binjomin volt, azért viseli több letelepülés ezt a nevet és a Palesz-

finában született fiatalabb konzervatív nemzedék *B'ne Binjamin* néven tömörült. Életében körülbelül százmillió arany frankot adományozott szentföldi célokra. A zsidó történelem sose fog

megfelejtkezni erről a kiváló férfiúról, akit már évtizedek óta Erecz Jiszróel-ban röviden és hódolatteljesen csak így neveznek: „*Handóiv*” (a nemes adományozó).

Antiszemitizmus egykor és most

Az a nagy érdeklődés, amellyel az egész világ művelt közönsége a berni törvényszék előtt folyó pert kíséri, ahol a „Ción bölcseinek jegyzőkönyvei”-ről mutatják ki a sértettek újlag, hogy közönséges hamisítványok, hogy egyetlen citátuma sem található fel sehol a hivatkozott helyeken — nem új eset a zsidó történelemben. Közönséges reptírőről, felújításról van szó.

Ez a per tökéletesen a hasonmása a Bloch—Rohling-féle rágalmaszasi pernek, amely ezelőtt 52 évvel játszódtott le. Amidőn az Istóczy vezetése alatt álló magyarországi antiszemita párt a tiszazslári vérvád pert nap-nap után teregette ki a parlament előtt és izgatta a közvéleményt a zsidóság ellen — jelent meg a prágai egyetlen katolikus tanárának August Rohlingnak „*Der Talmudjude*” című munkája. Ennek a szennyíratnak az a lényege, hogy a talmudhú zsidóság megveti a keresztény világot, s ezért nem tűrhető meg a keresztény államban. Ezekkel az igazításokkal szemben lép fel a fiatal floridsdorfi rabbi dr. Josef Bloch és egy pamfletben kimutatja, hogy Rohling munkája a hírhedt Eisenmenger munkájának plágiuma és hogy a talmudi idézeteket végig meghamisította.

Közvetlenül dr. Bloch munkája után megjelenik a híres protestáns teológusnak és hebraistának a leipzig-i Franz Delitschnek műve, amelyben pontrólpontra mutatja ki, hogy a Rohling-féle idézetek közönséges hamisítványok és hogy Rohlingnak a héber szöveg tekintetében halvány nociónja sincs. De az osztrák antiszemita jónak jól jön ez a kultúrharca, mert ezzel nap-nap után lehet utcai tüntetés alkalmával történni, hogy az egyik ifjúsági vezér *Holubek* azt mondotta a népgyűlésnek: „Tudjátok ti, hogy a Talmud minek nevez titeket? Disznók, kutyák és szamarak

hordái vagytok.” A bécsi ügyészség felekezeti elleni igazgatás miatt emelt vádat Holubek ellen. A tárgyaláson Holubek védője, Rohling munkáját mutatja fel igazolásul. Erre a „tudományos” forrásra hivatkozik. A bíróság pedig ezt bizonyítékul elfogadja és a vádlottat a vád alól felmenti.

Ekkor Güdeman és Jellinek bécsi rabbik nyilatkozatot tettek közzé a bécsi lapokban, amelyben újra hamisítónak nevezik Rohlingot.

Ez a nyilatkozat újra izgalomba hozza a monarchia közvéleményét és a botrányok sorozata keletkezik. A súlyos támadásra Rohling új munkában válaszol: „*Das Menschenopfer des Rabbinismus*” címen, amely mint a szikra lobbantotta lángra az összeszűrtet izgalmat. A bécsi zsidóság pedig érezte a morális kötelességét, hogy nem elég tiltakozni a rágalmasz ellen, hanem bíróság elé kell állítani a rágalmaszot, ahogy ezt most a svájci zsidóság is tette.

Újra a fiatal floridsdorfi rabbi dr. Bloch, osztrák képviselő állt ki a porondra és a „*Wiener Allgemeine Zeitung*”-ban, olyan éles cikksorozatot írt Rohling ellen, hogy ez kénytelen volt őt rágalmaszást beperelni. Erre a perre 1884. októberre készült el Bloch és védője Josef Kopf híres bécsi ügyvéd. De Bloch tovább ment a bizonyítás terén, mert azt is bizonyítani kívánta, hogy Rohling hamis szakvéleményt adott a tiszazslári perben is.

Azonban a per soha sem került befejezésre, mert Rohling jobbnak látta visszavonulni és a feljelentést visszavonni. A monarchia művelt közvéleménye pedig nevetve tért napirendre a Rohling-féle hamisítványok felett.

A berni törvényszék előtt most kétségtelenül beigazolást fog nyerni, hogy a Cion bölcseinek jegyzőkönyvei közönséges hamisítványok, hogy az idézett

helyek a talmudban sehol fel nem találhatók. De az antiszemita sajtó továbbra is bőséges szemelvényeket fog közölni ebből a munkából, amelyről már 50 évvel ezelőtt kimutatták, hogy közönséges hamisítvány. Az antiszemitizmus azonos eszközökkel dolgozik egykor és most.

Jeruzsálemből

Közölte a „*Zs. Ú.*”, hogy Stern Pinchosz (Varannórol), a Duschinsky-féle jesiva tanítványa egy autót *igyekezett* feltartani, amely az egyik péntek estén a „*Meo S'órim*” zsidó városrész felé robbogott. E napokban a talmudista a brit egyesbíró elé került, aki tetteért felelőségre vonta. A vád az volt a fiatalember ellen, hogy köveket dobott az autóra. Dr. Buxbaum, az Aguda ügyésze védte a vádlottat, aki tagadásba volt.

Az arab bíró a vádlottat fölmentette és az ítéletet azzal indokolta, miszerint nem tételezhető fel, hogy valaki „aki a szombat megszegését megakarja akadályozni: köveket dobjon szombaton és ezáltal ő maga megszegje a szombatot.

Jeruzsálem város hatósága egy tisztán zsidók által lakott városnegyed utcáit csupán arab nevekkel keresztelte el. Úgy mint különféle arab királyok és egyéb arab nagyságok után. Ez nagyon sérti a zsidók önértéket.

65 illegális bevándorló, 60 férfi 5 nő állt az angol bíró előtt Akkó-ban, akik két hét előtt le lettek tartóztatva, mert törvénytelen módon jöttek az országba. A „bűnösöket” két csoportba osztották: tizenkettő, akik már másodszer próbálkoztak az országba jutni törvénytelenül és 53, akik csak most először léptek a Szentföldre. A 12 „visszaeső” bűnös igen súlyos büntetést kapott: egy-egy évi fogházat. Negyvenötöt 3—3 havi fogházra ítélték, a többi pedig 1—1 havi fogházat kapott. Mindannyiukat kiutasították az országból. 8 személynek azonban felajánlotta a bíró, hogy amennyiben az országban lakó rokonai és ismerősei vállalják az ellátásukat, akkor meg fogja hagyni őket az országban. Ítéletében hangsúlyozza a bíró, hogy nagyon fáj neki az elítéltek sorsa, az ítélet és a sok baj, ami érte őket az úton — de eddig enyhe ítéleteket hozott, nem ért semmi célt ezekkel. De miután sehogyssem tud beletörödni abba, hogy az emberek a bevándorlási törvényt kijátsszák, kénytelen a törvény szigorát alkalmazni, annál is inkább, mert az elítélteknek kellett volna bevándorlási engedélyt kérni a kormánytól — ő biztos benne, hogy a kormány teljesítette volna kérésüket(?) Az elítéltek fellebbeztek. Alexander Vilmos

Stef Jonathan
rabbi (Bpest);

Az ősatya nyomdokain...

— Vázlat a főt. rabbi mult szombati, Kazinczy-templomi drósójából —

„*V'vrohom zókén bó bajorim, vahasém bérach esz Avrohom bakajl* — Avrohom öreg volt... és I'ten megáldotta őt mindenfelől”.

Valahányszor olvasunk a mi ősről, felénk hangzik a próféta intése: „*Nézzetek Avrohom atyátokra és Szóro anyátokra*”. Amit a Tóra róla a mai szidróban elmond annak minden egyes része szól hozzánk a mai időben is. Hettiszakaszunk az idézett versben bemutatja őt élete alkonyán s azt mondja, hogy „I'ten megáldotta őt mindenfelől”. Mit jelent, hogy: mindenfelől? Erre vonatkozólag a Talmudban, *Bovó Baszró* 16. lapján többek között két vélemény van. *R. Eliezer Hamajdoi* szerint: „Szívében asztronómia-tudás lakozott, Nyugat és Kelet királyai felkeresték hajlékát, hogy kikérjék tanácsát”. *R. Simaj b. Jajchoi* értelmezése szerint: „A nyakán drágák voltak és aki ránézett meggyógyult”. — Abban, hogy a két talmudbölcse az áldásnak summáját a szívében lakozó asztronómiai tehetségében, vagy a nyakán levő drágák birtoklásában találja, nagy tanulságot kell megéreznünk. Hiszen feltűnő, miért nem magyarazzák bölcseink azt, hogy I'ten megáldotta „mindenfelől” úgy, hogy gazdag volt, a körülakó népek tisztelték, amint olvassuk, hogy *Chész* fiai azt mondták neki: „*N'szi Elajkim attó b'szajchénu* — I'teni fejedelem vagy Te közöttünk”, miért nem emelik ki azt, hogy I'ten megáldotta „mindenfelől”, amennyiben legyőzte ellenségeit, hős volt és hatalmas.

A két talmudbölcse azonban azt akarta a különös magyarázattal hirdetni: Avrohom áldásdús élete csak azért volt lehetséges, mert „szívében” meg volt az irányadó asztronómiai tudás, „nyakán” pedig ott ragyogott mindenki szemelátára a beteget gyógyító ékszer.

Avrohom a Midras szerint a természet szemlélete alapján jutott az Egyetlen egy I'ten felismerésére. Hasonlított valakihez, aki gyönyörű palotát látott és láttára felkiáltott: „ki lehet ennek a palotának az építője, mert ilyen nem épülhetett egyedül.” És akkor jelentkezett a palota ura, az Örökkévaló, s azt mondta neki: én vagyok az építő. Avrohom látta a természet csodálatos törvényeinek végtelen bölcseségű rendjét, és a nagy mindenség palotájának szemlélete útján a természet építőjének a hite költözködött lelkébe. A természet rendjének, mint I'ten megismerés-

sének az útja — ez volt az ő filozófiája, tudománya, asztronómiaja. Erre a hitre az emberiségnek nagy szüksége van. Kelet és Nyugat bajai ostromolják az emberiséget, az emberiség vajudik, kínlódik, kesereg, tépelődik, viharos és vészes időkben irányítást keres, nem tudja megtalálni a helyes utat. De akkor tanácsot kellene kérni Avrohomtól; az ő asztronómiai tudománya a hitről, I'tenben való bizalomról szól. *R. Simaj b. Jajchoi* értelmezése szerint nemcsak a hitet magát tanulhatjuk az ő példájából, hanem egész élete folyása szolgálhat mintaképpül. Ő volt az ember-szeretet, a jótékonyaság megtestesítése. Mult szombaton olvastuk: „*Ligetet ültetett és hirdette I'ten nevét*”. Azaz a vándorokat fogadta, ellátta étellel, itallal, kísérettel és amikor elköszöntek tőle és megköszönték neki jóságát, akkor ő *I'tenne* mutatott, hogy őneki köszönjétek meg. (*Midras*). Így gyógyította ki példájával az emberiséget a legnagyobb betegségből: a pogányság, a kegyetlenség lelki betegségeiből.

„*Tekintsetek Avrohom apátokra*”. Avrohom tanította kortársait. Az ő módszereit nekünk is folytatnunk kell. Nagyon kényelmes és a Tóra szellemének meg nem felelő felfogás, hogy szükségtelen a másikat figyelmeztetni, ha letér a Tóra útjáról, szükségtelen, mert „mindenki seperjen a maga ajtaja előtt”. *Nem!* Ezért hangsúlyozza a Tóra: „*Hajchéach tojchiach*... — intve intsd felebarátodat és ne viselj miatta bűnt”, mert Te is felelős vagy érte. Egész Izráel felelős egymásért. Arról pedig, aki nem akarja a Tóra által előírt feddést meghallgatni, szól a *Chajvajsz Hal'vovajsz* ismert példázata:

— A hajón sokan utaznak, egyszerre az egyik fúrni kezdi azt a helyet, ahol áll. A többiek rárohannak és kiáltják: „Mit csinálsz?” Erre ő azt feleli nyugodtan: „Mit törődök ti evvel, én csak a saját helyemen fúrok, ehhez pedig jogom van”. Oda lépett a hajó kormányosa és rávált: „Te balga, hát nem tudod, hogy ha léket kap a hajó

a te helyed alatt, akkor mindnyájan el vagyunk veszve?...”

Az ő példája adjon nekünk irányítást, az ő szellemében neveljük gyermekeinket. Óvjuk lelküket, ne adjunk nekik alkalmat, hogy rossz társaságba kerüljenek, ne küldjük őket oly tanítványokba, ahol az orthodoxiától idegen szellem uralkodik,

Vilgázzunk arra: milyen olvasmányokat olvassanak gyermekünk,

ne engedjük, hogy olvasmányaik pusztítást végezzenek lelkükben. De hogyan nyerte el Avrohom a mindent meggyógyító ékszert? A tórai szöveg megadja rá a feleletet. Előbb az vagyon megírva: Avrohom „*öreg*” volt. Bölcseink értelmezése szerint azt jelenti: *tudós* volt, tanított, jesivát vezetett. Ha az ő nyomdokain haladunk, akkor

gyermkeinket jesivákba kell küldetünk!

Ott tanulják megismerni az igazi zsidóságot. Ott élük át a valódi vallásosságot.

„Tekintenünk kell Szóro ősanjakra”. Az ő sátrában, mondja a midras, péntek estétől a következő péntek estéig égett a szombati gyertya, áldás volt a tésztán, amit gyúrt és felhő borította a sátorát, amely megóvta a külvilág ártalmas hatásaitól. Ez a három csoda tulajdonképpen megfelel a zsidó asszony hármas kötelemeinek: „*Gyertyagyújtás, chalo és nidó*”. Erre állandóan kell figyelmeztetnünk és a legnagyobb lelkiismerettel kell asszonyainknak követniök az idevágó előírásokat. Következik *Kiszlév*, a világosság hónapja, amelyben meggyújtjuk majd a Chanuka gyertyáit. A chanukai csodában a nőknek is részük volt a hagyomány szerint, mert a nők jámborsága fellobbantotta a Tóra világosságát és a miczvó fényét. Ne hagyják ezt a fényt elhomályosodni...

Kövessük Avrohom példaadását, a jótékonyaság, a humanitás tekintetében is. A közelgő tél az ő szenvedéseivel és nehézségeivel újra alkalmat ad hitközségünk tagjainak, hogy a mult télen tanúsított nemes emberszeretetüket ismét tettekre váltsák. Avrohom és Szóro példája buzdítsa hitközségünk férfait, asszonyait és leányait, hogy vállalva működjenek a téli nyomor enyhítésén. Legyünk ősrünk tanítványai, akkor megvalósul rajtunk az őneki jutott teljes áldás, I'ten juttat nekünk a beköszöntő hónapban békés, jóságos és áldásos életet.

Nagy választék! Legolcsóbb árak! Előzékeny, pontos kiszolgálás!

E három elv vezeti SPITZ HERMAN céget
nb. vevői kiszolgálásánál.

Oriási választék szövet, selyem és bársonyokban. Ugyszintén mindennemű mosóárakban. Fémzés és egyéb modern ruhaanyagok.

VII. ERZSÉBET-KÖRUT 34. Saját házában.

Royal Orfeummal szemben. — Szombat és ünnepnap zárva.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

“Ción bölcseinek jegyzőkönyve” a berni törvényszék előtt

Hétfőn, október 29-én vette kezdetét a berni törvényszék előtt „Ción bölcsei jegyzőkönyvének” nagy pere, melyben felperesként a svájci zsidó hitközségek szövetsége áll a svájci antiszemita agitációval szemben. A hatalmas tárgyalótermet zsúfolásig tölti meg a hallgatóság. Kül- és belföldi újságírók, politikusok és diplomaták, írók és művészek óriási tömege vonult fel erre a tárgyalásra, hogy tanuja legyen egy évszázados pernek, mely arra hivatott, hogy az egész világ ítéletével pecsételje meg a zsidóság ellen szított igaztalan rágalomhadjáratot.

Az egész kultúr világ érdeklődése kíséri a berni monstre-peret, melynek előzményei még az elmúlt évekre nyulnak vissza. Egy esztendővel ezelőtt német befolyás alatt erős antiszemita agitáció indult meg Svájcban. Egy antiszemita csoport könyomatta és elterjesztette „Ción bölcseinek jegyzőkönyvét”, mely a keresztény világ elleni összeesküvéssel vádolja a zsidóságot. A szennyírat terjesztői ellen vádat emelt a svájci zsidó hitközségek szövetsége, hivatkozva az immorális és sértő közleményekre vonatkozó büntetőparagrafusokra és rámutatván a jegyzőkönyv hamisított voltára. A felperes kérésére a berni törvényszék, melynek ügyészéhez nyújtották be a periratot, szakértőbizottságot küldött ki a jegyzőkönyv hitelességének megállapítására. A szakértőbizottság tagjai Arthur Baumgarten professzor, mint felperes, Münchmayer oldenburgi német lelkész, mint a vádlottak képviselője és Looslin író, a törvényszék részéről. Münchmayer nem jelent meg a törvényszék előtt, viszont helyettese, akit utólag neveztek ki, sem reagált a berni törvényszék felhívására. Ugyancsak a felperes kérésére számos politikust és közismert személyiséget idéztek be tanuként a szöveg hitelességének megállapítása ügyében.

A felperesként szereplő svájci hitközségek periratukban annak megállapítását kérik, hogy a „jegyzőkönyv” közönséges hamisítvány és követelik mindazon antiszemita brosurák és propagandairatok elkobzását, melyek erre a jegyzőkönyvre támaszkodnak.

A tanuk sorában elsőnek dr. Weizman Chaim professzor lépett a törvényszék elé. Feszült figyelem és érdeklődés közepette rámutat a szovjetországi zsidók tragikus helyzetére, s hangsúlyozza, hogy az orosz forradalom vezetői között nem akadott egyetlen eminens zsidó sem, ki érdeklődött volna a zsidó problémák iránt. Weizman vallomása után néhány orosz történelemtudóst hallgatott ki a törvényszék, annak megállapítására, hogy Ción bölcseinek jegyzőkönyvét Oroszországban készítették a múlt században, antiszemita agitációs célokra. Schlossberg orosz jogtudós, aki a cári rezsim alatt a pétervári külügyminisztérium jogtanácsosa volt, kijelentette, hogy megvizsgálta a jegyzőkönyvet és meggyőződött róla, hogy azt antiszemita propaganda célból hamisították és véleménye szerint az orosz titkos rendőrség is résztvett a hamisításban.

Ezután dr. Meyer Ebner volt bukovinai parlamenti képviselőt hallgatták ki, aki — mint ismeretes — résztvett az első cionista kongresszuson Bazelben. Meyer Ebner ismerteti a kongresszus munkarendjét és hangsúlyozza, hogy Bazelben sohasem volt szó titkos jegyzőkönyvekről vagy olyan tervről, mely a zsidóság uralmának kiterjesztésére vonatkozott volna. Miljukov, a Kerensky-kormány volt külügyminiszterét hallgatták ki ezután, aki kijelentette, hogy

a jegyzőkönyvek hamisítványok és a pogromok indokolására készültek.

Dr. Ehrenpreis stockholmi főrabbi, aki egyik elnöke volt az első kongresszusnak, bemutatta a törvényszéknek a bázeli cionista kongresszus eredeti jegyzőkönyvét és bebizonyította, hogy az inkriminált antiszemita röpiratban közölt dolgokról szó sem volt.

Looslin szakértő 200 főlő-nagyságú oldalra terjedő véleményében szintén megállapítja az egész fércmű haszontalan s hamisított voltát.

Mivel a vádlottak szakértői halasztást kértek, a törvényszék 3 napos tárgyalás után egy hónapra elnapolta a tárgyalást.

A TÓRA*)

*Szemem könnybe lábad,
Ha eszembe jut a Tóra,
Mert benne a legszebb
Álmain váltak valóra.*

*Lelkem mélye felüdül
Midőn olvasom a Tórát,
S szívem benne megéri
Az igazság I'tenszavát.*

*A földi élet? Az? Gyarló!
Egy rövid 7'teni próba —
Csak a halál után jön az örökélet,
Est tanítja az igaz Tóra.*

*Vigadjunk hát, Testvérek,
Hisz jön az Örökélet,
Hol csak jóban lesz résznünk,
S körülövez a Szeretet.*

*Ezért szemem könnybe lábad,
Ha eszembe jut a Tóra,
Mert benne a legszebb
Álmain váltak valóra.*

Altmann Tibor (Pápa)

*A fiatal szerző közeljövőben megjelenő könyvéből.

**Menórák,
ezüst áruk
gyári áron
Gráner Márton
ezüstművesnél
Budapest, VII., Dob utca 8 sz.**

Fenákel Jónás
orth. kóser baromfikereskedése
Budapest, Dob-utca 28. sz.
TELEFON: 31-6-73.

Zsir kicsinyben és nagyban, a legjutányosabb árban, vidékre is.
Garantált tiszta és prima áru.
Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Divatos, ízléses **paróká**k hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

Ha a dvinszki gaon ír...

A lengyelországi Aguda, központi orgánuma gyanánt „Darkénii” címen kiad igen szép kiállítású hetilapot. Túlnyomóan héber nyelven, de jiddis cikkeikkel is. Egész modern héber nyelven írnak a cikkezők, de teljesen orthodox szellemben. A rovatok közül kiemeljük a „Chajrév” címűt, amely az orthodox nevelés kérdéseivel foglalkozik, továbbá az Erecz Jiszróel rovatot, amelyben az összes palesztinai problémák részletes tárgyalást nyernek. Külön rovat foglalkozik a tudománynak és az általános irodalomnak a zsidó életfelfogásról, való kapcsolatával. A cikkek irányáról adjon ízelítőt a következő fejtegetés, amely a „derech erec”-ről szól:

— Nekünk van egy egész talmudtraktátusunk, a „M'szechtesz Derech Erecz”, amely az ilmet és a méltó viselkedést tárgyalja. Így tehát nálunk ez nemcsak társaságbeli forma, nemcsak egyszerű udvariasság, pusztán szokás, hanem valóban a Tórához tartozó valami. Sőt: a Talmud kijelentése szerint a Derech Erecz kell, hogy megelőzze a Tórát. Ez azt jelenti, hogy

egy ember Tórájának csak akkor van értéke, hogyha méltó társadalmi formában, tisztességérzéssel érintkezik az emberekkel.

S éppen azért ez a követelmény nálunk nem változik a társadalmi felfogásokkal, mert része a Tóráknak épp úgy, mint az ember és ember közötti viszony a mi tanaink szerint, nemcsak a társadalom szokásai szerint szabályozódik, hanem Tóránk örök érvényű előírása értelmében. Mindez azért időszerű, mert a „Derech Erecz” traktátusa kezd feledésbe menni, amióta a modern parlamentáris rend terjed sorainkban. Képzeliük el: zöld asztal mellett ül az öreg és a fiatal, Tóratudós és tudatlan, de mindketten alá vannak vetve a tárgyalást vezető elnöknek. Ha a fiatal ifjú csak egy pár perccel előbb jelentkezett az öregnél, de hogy is engedné át a szólamási jogát az idősebbnek. A vita folyamán nyomát sem látjuk a tiszteletadásnak. Aki nem tudja, vagy nem akarja leborongolni, lehengerelni gúnyjal, szúrós megjegyzésekkel illetni az ellenfelét, az nem is megy em-

berszámba. A fiatalság vezetőinek kellene nevelni a fiatalokat, hogy nem felel meg a mi tradícióinknak, ha a profétának fenyegetődző átka valóságga lesz: „jirhavü hanaar b'zokén... — a fiatal pöfeszkedik az öreg fölött és a könnyű súlyú az értékes fölött”. Meg kell tanítani az ifjúságot arra, hogy meg tudja húzni a határvonalakat: Eddig van a parlamentárizmus, a demokrácia határa, inentől kezdve kezdődik a Derech Erecz követelménye. Ne csak a da'fajmit tanuljuk, hanem a „Derech Erecz” traktátust!

A folyóirat érdekes levelet közöl R. Jozsef Rosentől, a dvinszki főrabbitól, a leghíresebb litvániai gaontól. A lap szerkesztője ugyanis hozzá fordult és megkérdezte, igaz-e, amit egy munkácsi lap terjesztett róla, hogy eltélt az Agudát. A levelet a posta visszaküldte és végül egy alkalmi küldönccel juttatták el hozzá. A gaon erre válaszolt a maga sajátos módján, rövid telegrammstílusban, minden szót alátámasztva a talmudi ráutalásokkal. Azzal kezdi, hogy azért nem kapta meg postán a szerkesztőség levelét, mert „Düna-burg”-ot címezték, már pedig a litvániai kormány súlyt helyez arra, hogy az összes városokat a nemzeti nyelven (ebben az esetben Dvinszk = Daugawpils) jelöljék meg, különben, vagy megsemmisítik, vagy visszaküldik a leveleket. — Erről az államok közötti pedantériáról szól már a Talmud (Bovo Kamo 97.). Munkácsról írták neki, hogy az Aguda szövetkezett a vallástalanokkal és ő erre, anélkül, hogy az ügy lényegére kitért volna, a következőket írta: Ez a kifejezés: „Aguda”, amely „összekötést” jelent, nem helyes alkalmazás Izráelre, mert egész Izráelről, mint egyről beszélünk, egyes számban (Makajsz 23, és Rasi Chülin 135), már pedig „igüd” (összefűzés) csak különböző dolgok egybekötését jelenti,

amint ezt a *lilovnál* a Talmud (Szükó 13) mondja. Egyebekben pedig nem foglal állást az Aguda ügyében, különösen nem ellene, hisz sok tórai nagyság foglal benne helyet. (A levélhez a lap azt a megjegyzést fűzi hozzá, hogy az Aguda elnevezés a Midras Tanchümo, Niczovim, alapján keletkezett. Ott ez foglaltatik: „Naaszü jiszróél agüdó echosz, mijad hém nig'ólin”.)

A magyar orthodoxia hivatalos állásfoglalását, amely a tisztelet és rokonszeny ellenére az Agudával szemben neutrális, tulajdonképpen a dvinszki gaon okfejtése alátámasztja.

Varsói levél

A varsói hitközségi vezetőség elhatározta, hogy hat új rabbiállást kreál. A hitközségi vezetőség cionista ellenzéke erősen küzdött az ellen és azt követelte, hogy a hat állás dotálására tervezett százezer zloty fordíttassék inkább filantropikus célokra. Ez a demagóg frázis nem használt és a hitközségi vezetőség elhatározása vallásos rétegben osztatlan tetszést keltett.

Érdekes ítéletet hozott a varsói bíróság. A Nalewki utca 19. alatt van a „Gerer chószidok” imaháza. Az udvaron egy szállítási cég tartotta helyiségeit, amiért igen gyakran kocsizörgés és kiabálás zavarta az áhítatot. A templom vezetősége emiatt panaszt emelt. A bíróság tanuk és szakértők kihallgatása után úgy döntött, hogy az üzem nem lehet folytatni a templomudvarban. (Itt meg kell említeni, hogy bizony a budapesti Orczy-házban levő templomnak, a budapesti orthodox hitközség anyatemplomának, ájtatos közönsége is gyakran ki van téve ilyen háborgatásoknak, mert ott is vannak oly üzlethe-lyiségek és üzemek, amelyeknek zsidó

Legművészb
parókát
már 40 év óta
P E S S L

udvari hölgyfodrász és kozmetikai intézet hajmunka műhelye készít.
Budapest, IV., Váci-utca 19. szám.

PHILIP
Szüecssalon
V. Lipót körút 23. I. em. 6. szám.
Tel: 24-3-87.
DIDAT
IZLÉS MINŐSÉG
Szombat és ünnepnap zárva.
Belépők kölcsönzése.

tulajdonosaik, nincsenek tekintettel a templom szomszédságára.)

A lublini temetőben óriási részvét mellett folyt le R. Meir Schapira lublini gaon első Jahrzeitja. Leírhatatlan meghatottság vett erőt a tömegen, amikor az elhunyt gaonnak aggastyán özvegye megjelent a temetőben és a szokásos imák után beszédet tartott az egybegyűltekhez. Hangsúlyozta, hogy megdicsőült fia két szent örökséget hagyott a zsidó közösségnek: a lublini jesivát és a Daf Jajmi-t (a mindennap tanulandó lap talmudot). — A jesiva ügyeit most egy kuratórium vezeti, Mazur varsói hitközségi elnök vezetése alatt. A jesiva szellemi életének fővezetője a bojáni rebbe, mellette egy zsidó-jesivó és több tanerő működik.

A varsói öt alpolgármester között az egyik zsidó lesz. Még pedig egy Maurice Meisel nevű zsidó városi tanácsos van kiszemelve erre az állásra.

A geri rebbe fia R. Jiczchok Alter, 46 éves korában elhunyt.

A könyvpiacról

R. Noszon és R. Slajmaj Müller, néhai szécsényi rabbik művei

Gyakran megtörténik, hogy értékes művek, jó reklám híján a könyvespolcok mélyén sárgulnak halomra. Sajnos, ilyen soruk van R. Slajmaj Müller z. c. l. többkötetes sorozatos kiadványainak. A szekrény mélyén porlad, nagy példányszámú kiadványok R. Noszon Müllernek „Avené Chajsen” című rezponzum-műve. Érdekes és mélyenszántó fejtegetések, a „Jaire deó”-ra. Közük sok tartalomszerű rezponzum a kiadóhoz apósától R. Feivel Schlésinger, nagytapolcscsányi paptól z. c. l. Különös figyelmet érdemel a kiadónak a hechsert és annak eredetét tárgyaló rezponzuma.

Hasonló sorsa van a négy füzetre, ill. hat részre beosztott „Mincho b'livó” című műnek, mely túlnyomórészt R. Noszon Müller z. c. l. agadikus és halachikus fejtegetéseit tartalmazza. R. Noszon Müller agódozója még a régi, a múlt század agódozóinak patinás bélyegét viseli magán. És a halochóján meglátszik az alaposság, kiérzhető belőle széleskörű ismerete, a mélyenjáró elme nagy koncepcionáló képessége.

S mint harmadik osztozik fenti két mű

sorsával R. Slajmaj Müller z. c. l. gyönyörű, szép „Sevách Sabosz” című munkája — a péntek esti imák és főképp a „Sir-hasirim” talmudikus, agadikus és kabbalisztikus magyarázata.

Aki ezt a „Széfer” egyszer alaposan átolvasta, áhitattal fogja letenni és sokszorozott áhitattal fogja azontúl a Sabosz kajdest fogadni.

E művek mindegyike olcsón megszerkezhető: Özv. Müller Salamonné rabbinénál, Szécsény.

KELENGYE HIMZŐDE

Azsur, plüssé, előnyomda

Sablon készítés

(Tanulóleány felvételik)

Adler K., VII., Károly-körút 9. udvarban

Bölcsek mondásai...

A minszki R. Tanchümhoz jött egy tudatlan gazdag ember a vejével, akit nagy pénzen szerzett.

— Rabbí, vizsgáltsassa meg a vómet, mit tud.

R. Tanchüm megkopogtatta a korszót, látta, hogy üres... De nem akarta az apóst megszorítani, így szólt hozzá:

— Kezeskedem, hogy a vód tudja a Tórárt.

A gazdag ember boldogan távozott. A hívek pedig megkérdézték a rabbít, hogy kezeskedhetett a vó tudásáért, amikor az oly tudatlannak bizonyult.

— Nem baj, — mosolygott R. Tanchüm. — Mi a kezes feladata? Ha az adós nem tud fizetni, neki kell helyt állania. Úgy van itt is. Én átvettem a kezesiséget: ha ő nem tud, igyekszem én pótolni...

A kutnai R. Majse Áron ereje főképp abban rejlett, hogy minden magyarázatot szét tudott szedni és meg tudott cáfolni. Egyszer összekerült a guri R. Jiczchok Méirrel. Ez előadta legújabb magyarázatait, amaz pedig sorra szétszedte.

— Most mondja meg, — szólt R. Jiczchok Méir, — mi lesz a különbség kettőnk közt a túlvilágon?

KOLLER Műszaki iroda
CSILLÁRGYÁR
villamos- és gázberendezések, fémáru-gyártás, villamos motorok és ventilátorok. Vétel, eladás, csere. Átalakítások.
Budapest VIII., Dobozi u. 15.
TELEFON 31-3-37.

— Hogy-hogy? — csodálkozik R. Majse Áron.

— Egyszerű, — felelt a Jiczchok Méir. — Ha majd engem az égi trónus elé idéznek és kérdik tőlem: Foglalkoztál a Tórával? azt felelem: igen, és elmondom egyik magyarázatomat. Ha pedig I'ten megcáfolja fejtegetésem, beismerem: természetes, hogy a Mindenható jobban ismeri a Tórárt, mint egy mulandó ember. Te pedig, ha a túlvilágon ítéltre hívnak és kérdik tőled: Foglalkoztál a Tórával? azt fogod felelni: „Mondjon I'ten valami Tóramagyarázatot és én azonnal szétszedem és megcáfolom”...

A Chaszam Szajfer ült a tanítványai között, akik kíváncsiskodtak, melyik Talmudtraktátust fogják legközelebb tanulni.

— Bécó (A Tojás) traktátusát, — felelt a Mester.

— Hiszen ez nagyon könnyű! — csodálkoztak a tanítványok.

— Nem tesz semmit, — felelt a Chaszam Szajfer, — a tojás lehet lágy is, meg kemény is.

Rabbi Gerson, a Rodzini, szokta mondani: Vannak emberek, akiket szídnak előttem és mégis jobban szeretem őket, mint némelyeket, akiket dicsérnek előttem. Hogyan? Van ember, akit így dicsérnek: az illető még minden nap telefonon imádkozik, kóser háztartást vezet. S van ember, akit így szídnak: Kicsit későn jár a templomba, nem jár pontosan a mikvebe, stb...

R. Sabszai Kajhén, a Sach híres szerzője, nagyon szerette volna kántornak megválasztatni egyik tönkrement hívét, a „Beér Hagajló” szerzőjét, R. Majset, aki nagy nyomorral küzdött. A hitközség ellenkezett: „Hiszen nincs hangja!” Mire a gaon csodálkozva felelt:

— Hát ez baj? Bölcseink szerint az előimádkozó legyen: imákban jártas, tanult ember, i'tenfélő, sokgyermekes, gondokkal sújtott, kedvelt a községben és kellemes hangú. Hát R. Majseban megvan minden előírt tulajdonság: sok a gyermeke, sok a gondja, tudós, közkedvelt, i'tenfélő, csak éppen hangja nincs. És mert egy tulajdonság hiányzik, mellőzzük őt? Hol találunk kántort, akiben megvan valamennyi felsorolt tulajdonság?...

Német mozaik

Teljesen megbízható, Németországban lakó talmudtudós ismerősünktől levelet kaptunk, amely nem posta útján jutott hozzánk. A levél bevezetésében szó van egy néhány magánügyről, majd így folytatja:

— Nem közölhetek az itteni állapotokról semmit sem, az ismert okokból, de egy igaz esetet elmondok, amely azt mutatja, hogy

I'ten néha megmutatja az újít egy-egy gaztett elkövetése után.

Berlinben történt az eset: Az egyik házban hosszabb idő óta lakott egy zsidó ember, aki a ház tulajdonosától szerződésileg azt a jogot kapta, hogy Szükajsz ünnepére építhet sátrat. Ebben az évben azonban kijelentette a háztulajdonos, hogy nem engedi ezt meg. Amidőn a lakó hivatkozott a szerződésre, akkor a tulajdonos az ismert szóval replikált: „Verträge sind Papierfetzen”. Amikor a zsidó mégis megépítette a szükó-t, a dühös háztulajdonos baltát fogott és lerombolta a sátrat. *A nagy buzgalomban belement egy forgács az újjába, nem vette észre, másnap reggel azután vérmergezési tünetek között megbetegedett.* Kórházba vitték és amikor látta, hogy komoly a baja, rögtön hazaüzent, hogy építsék fel az általa lerombolt sátrat. Ez meg is történt, de ez a megterés már nem használt, a beteg fájdalmai rettenetesen fokozódtak. Halála előtt azt mondotta: „Látom, hogy ez I'ten újja, miért nem szívteltem meg azt: „Man soll nie mit Juden anfangen”.

Az eset teljesen megbízható forrásból jutott tudomásunkra.

A multkor bent volt az újságokban, hogy a Taunusz hegységben fekvő Schmitten gyógyhely számára „a zsidók nem kívánatosak”. Ez nagyon jellemző a német viszonyokra, de nagyon jellemző, amit egy mainzi zsidó ember ír az „Israelit”-ben.

Schmittent tavaly elárasztották a zsidók és habár volt egy kitűnő, olcsó,

KASZIRER
orvosi műszerész orthopédgép készítő
Budapest, VIII., Rákóczi-tér 9 szám.
Telefon: 33-8-34.
Ludtálpbetétek
6 pengőtől 12 pengőig
gipszmodell szerint
Közalkalmazottaknak 10% engedmény.

minden igényt kielégítő zsidó szálloda és vendéglő, a zsidók nagyrésze mégis az árja-hotelekben lakott; és a tréfó-vendéglőkben étkezett. Sőt előfordult, hogy egy zsidó: kadist akart mondani, összehívott a zsidó hotelbe minjont, az esti ima után az imádkozók egy kis része ott maradt, a másik része pedig elment az árja vendéglőbe. — A cikk azzal fejeződik be: „Schmitten esete tanítsa meg a zsidókat, hogy zsidóknak kell lenniük az összes konzekvenciákkal.

Nem elegendő zsidó koncerteket rendezni és zsidó box-mecceket szervezni, hanem az összes zsidó testvéreink előtt kivétel nélkül azt a követelést hangsúlyozzuk: Vessünk véget már egyszer a félszidóságnak! Vissza, illetőleg előre, a Tórához!”

Palesztináról

Krausz Salamon bonyhádi hívünk hosszabb levelet írt nekünk, amelyben hangsúlyozza, hogy nem szabad Erecz Jiszróélról rosszat közölni, inkább arra kell törekedni kellő agitációval, hogy a cionista perselyeket minden orthodox zsidó háznál felcseréljék a Kajlél céljaira szolgáló „Rabbi Meir Baal Ha-nész”-perselyekkel. Krausz úrnak igaza van annyiban, hogy szándékosan rosszul indultú dolgokat nem szabad közölni a Szentföldről agitatórikus célből. Abban is igaza van, hogy nagy propagandát kell csinálni olyan irányban, hogy minden orthodox háznál legyen az általa megkívánt R. M. Baal Hanész-persely. Másrésztől azonban az is igaz, hogy föl kell világosítani az orthodox községet, hogy lássa, hogy az új palesztinai lakosság egy rétegében, különösen a baloldali munkások csoportjában, milyen kimondottan vallásellenes, sőt ateista áramlat van felülkerekedőben.

Ez annál veszélyesebb, mert a mai viszonyok mellett ez a szervezet, az úgynevezett „Hisztradut” tartja kezében Palesztinában a letelepítés és a munka fölötti uralmat. Ezeknek a visszaéléseire és vallástalanságára, sőt polgári értelemben való veszedelmességére igenis állandóan kell rámutatni az igazság és a valóság reflektorával.

Ebből a szempontból kiindulva közölnünk kell, hogy a palesztinai „Dawar” munkáslap kiadta a jelszót, hogy az összes régi zsidó ünnepek nem érnek semmit, szükség van új ünnepekre (chagim chadosim). A „K'far Saba” letelepülésben

a munkások egy, a hozzájuk érkező delegáció tiszteletére péntek este fáklyásmenetet rendeztek, utána pedig koncert és tánc volt. — A Haifa melletti „Kirjat Chájim” városrészben Rajs-Hasono első estéjén a templomhelyiségre egyszerre egyiptomi sötétség borult, a radikálisok ugyanis elválták a villanydrótot, hogy az imádkozóknak ne legyen lehetőségük az imára. Az ünnep reggelén pedig ugyancsak az elemek az imahelyiség bejáratát deszkával beszögezték. A hivatalos körök ugyan megbotránkoztak ezen, de tudvalevő, hogy az úgynevezett egyéni akciók csak ott lehetségesek, ahol a hivatalos vezetőség mosolyogva személt hűny ilyen dolgok fölött. A kép kiégéséhez tartozik az is, hogy Haifában a „Poalé Cion” nevű radikális munkások „Kol Nidre”-este előadást tartottak ilyen címen: Vallás és munkásság. Belépőjegy 10 mil volt.

De nehogy azt higgye valaki, hogy ezek a munkások valami nagy áldozatot hajlandók hozni az elveikért, meg kell említeni hogy iskoláikat leginkább közpénzen tartották fenn, a pénzt elfogadják, de semmiféle direktívát nem fogadnak el a pénzádó hatóságtól. Erről panaszkodik egy orthodoxiával egyáltalában nem gyanusítható egyéniség, Tel-Aviv polgármestere: Dizengoff. Egyik cikkében megállapítja, hogy nagyon természetes dolog, hogy ezek az elemek reszketnek attól a tervtől, hogy minden közület egyedül tartsa fenn az ő iskoláit, mert tudják, akkor elsősorban ők fognak rosszul járni, mert ők a polgárok pénzén akarják kitarítani iskoláikat.

Mindeme viszonyok ellen csak úgy lehet harcolni, amint ezt a szochatschowi rebbe teszi, aki a varsói jelentések szerint 70 jómódú chászid-hívével Palesztinába megy és ott „Bész Avrohom” címen kolóniát alapít.

Csehszlovák jelentések szerint a palesztinai telefonösszeköttetés teljesen ki van építve és Csehszlovákiából Palesztina minden helységébe lehet beszélni.

Nagy propaganda indult meg, hogy Jeruzsálem környékén szanatóriumokat építsenek, mert a jeruzsálemi dombos vidék levegője rendkívül jó hatással van légzési zavarok, vérkeringési és szívhajók esetén.

HEIDEN JENŐ
LÁTSZERÉSZ
Budapest, VI., Teréz-körút 8.
(Szombaton zárva)

WEISZ MÓR Orth. **קאקאו** és csokoládé a legfinomabb kivitelben
Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.
Orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob-utca 22. --- Telefon: 4-23-65.

A bócher titka

Regény a XVII. századból.

1.

Elbeszélésünk színhelye: Prága ősi városa, 1620-ban. Egy télies november-utói reggelen egy fiatalember lassú, óvatossá léptekkel haladt az úgynevezett Pinkasz templom kapuján keresztül a gettóba. A prágai zsidóvárosból sajátos kép tárult a szemlélő elé. A reggeli i'tentiszteletet az összes zsinagógákban már éppen befejezték és mialatt még számos csoportok az imaházakból kifelé özönlöttek; mások, többnyire nők, nagy kulcs-csomókkal kezűben, a gettón kívüli zsidóváros felé siettek. Ilyenkor nyílnak a gettóban az üzletek és bazárok, de már a nyílt utcán is, egy a többi városrészekben nem ismert élénkség fejlődött ki. Itt kínálják árusok — mindenesetre az alsóbbrendű rétegnek — árúkat: kalácsot, zsemlyét, gyümölcsöt, sajtot, zöldséget, s hasonló élelmiszert az áthaladóknak. A korai reggel dacára már felfelbukkannak a lacikonyhások, akik békés versengéssel kínálják konyháik ingyencégeit: májat, tojást, húst, tésztát, hangosan dicsérnek, miközben az egyik kezükben az ólomtányért, a másik kezükben a kétágú villát tartják, s tekintetüket főként az idegenből jött jesiváifjak felé fordítják. Nem messze innen felüttették műhelyüket a piaci cipészek, akik nyílt utcán ajánlják fel szolgálataikat a bócheroknak, gyorsan s olcsón kijavítják lábbelijüket, amíg a tulajdonosuk az utcán, vagy a legközelebbi kapualjban várakozik. Nagyon olcsón csinálják, de meg kell vallani a történeti hűség kedvéért, hogy nem valami elsőrangú munkát nyújtanak. A fiatalember, aki most a gettóba érkezett, körülnézett a nyüzsgő életen és nem is vette észre, hogy — *őfeléje fordult minden pillantás*. Megjelenése valóban feltűnést keltett. Alakja magasságban mindenkit felülmúlt, sápadt arcát sötét körszakáll övezte, bócherok módjára köpenybe volt burkolva, a köpenyt tartó fehér erős keze aranygyűrűkkel volt telve, csillogóan fehér nyakszája szokatlanul szépen volt megkötve. Ha elegáns külseje és hatalmas termete által nem imponált volna oly rendkívül módon a kíváncsi piaci árusoknak, bizonyára megostromolták volna mindenféle kérdésekkel, honnan jön, mit akar, mivel lehetnek szolgálataira? De így, az árusok csak bámszkoztak, de nem mertek kérdezősködni.

Az első, aki megtörte a csendet, az Avrohom cipész volt, aki a Pinkasz-zsinagóga mellett ült egy kis széken:

— Kedves bócher, kit keres Maga? Engem biztosan nem, látom a ragyogó ezüstcsattos cipőjét, látszik, hogy nem Prágában készült. Bizonyára idegen itt? Ezer bocsánat. Maga talán németországi vagy morvaországi, vagy talán Bécsből jött? Kihez akar Ön *siur-höz* járni? A rabbihoz, vagy talán R. Lippmann Hellerhez? („*Tajszefesz Tomtov*” hírneves szerzője, aki akkor Prágában lakott.) Talán kell Önnek lakás? Tudok egy nagyszerű helyet Magának.

— Bizony, idegen vagyok itt, felelte az ifjú, ha tud számomra szobát, ahol zavartalanul tanulhatok, nagyon hálás leszek. A szoba azonban nagy, világos, barátságos legyen.

— Ismerek egyet — felelte nagy örömmel a cipész — az én templomom fő-sámesszánál, Reb Slojmenál. Nagyszerű szobája van a fősámészéknak, azonkívül ő maga nagy talmudtudós és szép talmudikus könyvtár fölött rendelkezik, a *sz'forim*-jai majd igen jól jönnek Önnek. Mit mondják még? Ez olyan lakás, hogy jobbat nem is kívánhat!

Ezen rövid beszélgetés alatt szép csendesen odahúzódott a piac közönsége és zárt kört formált a két beszélő között. Egyszerre beront valaki ebbe a körbe, egy szegényesen öltözött öreg ember és líhegve szól az idegen ifjúhoz:

— *Sólem dléchem!* Maga most jött, nemde?

Utána titokzatosan odasugta az ifjúnak. „Tegye meg nekem azt a szívességet, jöjjön velem a lakásomra, valamit kérdezni akarok, a felelet magának nem fog ártani, nekem talán használ, talán végtelen boldoggá tud tenni.”

Az ifjú csodálkozva nézett a különös öregre.

— Mit akar tőlem? Én idegen vagyok. Milyen felvilágosítást adhatok. Vagy talán ismer engem?

Erre Avrohom cipész lábujjhegyre felemelkedik, hogy odaérjen az ifjú füléhez, s uttoggja:

— S'müle egy bolond. Tíz évvel ezelőtt jött Prágába és azóta mindenképp a legkülönösebb kérdéseket intézi. Ha jönnek a gyerekek az iskolából, kérdezi őket a bibliából és ha felmondják neki a kért szakaszt, mindig azt mondja: „Hamis, hamis”. Azután minden felnőtthöz intézett már kérdéseket és miután már mindenki válaszolt neki és senki sem elégtette ki, már hallgatott egy ideig, egyébiránt igen jó ember, s a bócherok szerint: tud Talmudot. Csodálom, hogy megint kezd...

A uttoggást dühös pillantással nézte az öreg, majd azt mondotta: „Ne engedje magát félrevezetni Uram, jöjjön csak velem, könyörögve kérem, csakis Ön nyugtathat meg engem, csakis Önnek hiszek, a többiek hazudnak, csalnak, gúnyolják a szegény öreg embert, jöjjön csak velem.”

A fiatalember átható pillantást vetett az öregre és azt mondotta: „Ne fogja meg olv erősen a köpönvegemet, legyen nyugodt. Önnel megyek”. Majd a suszterhez fordulva mondotta: „Mindjárt visszajövök, és akkor majd el fog vezetni oda, ahol szobát bérelhetek. Egyelőre fogadjon ezt fáradozásának jutalmául.”

Elővett egy cifrán kidolgozott, arany és ezüstpénzzel teletömött tárcát és egy nagy ezüst-érmét tett le a suszter asztalára.

— Oh, ez nagyon sok, mondotta Avrohom, kellemesen meglepődve, nagyon köszönöm, mindenesetre jár magának egy „*s'kajach*”. *Reb*... — most jutott eszembe, hogy nem is tudom, mi is a becses neve?

Az ifjú nem válaszolt erre a kérdésre, hanem az öreggel eltávozott. Alig volt néhány lépésvire, a piac megkezdte az elegáns idegen egyéniségét tárgyalni. Megszólt az egyik máj-árusnő: Én tudom, hogy mi az. Egy számár az, még pedig egy igen nagy, ad egy nagy ezüstérmét a suszternek! Miért? S azután elmegy a bolonddal haza.

— Kedves Mindel, felelt a szomszéd kofa, aki sült-csirke darabokat árult. Látom, hogy már nagyon irigylí Avrohomot, azért számár ez a szép bócher, biztosítom, ha maga kapta volna a pénzt, akkor nagyon okos lenne.

A jelenlevők nagyrésze csatlakozott ehhez a véleményhez, de Mindel asszony nem hagyta magát és ingerülten felelt: „Mondja csak Reb Hers, mit tart maga erről a fiatalemberről? *De csak az igazat mondja!*” (Tudni kell, hogy a megszólítottat dús fantáziája és szédületes túlzásai miatt a piacon *Hers Sakren* — a „hazug Hersnek” nevezték...)

— Az *igazat* megvallva — felelte a „*hazug Hers*” — én inkább annak örültem volna, ha a kalács-sütő *Frádl* kapja a pénzt. Őt gyermeke van és férje már hónapok óta beteg; ő jobban használhatta volna a pénzt, de ha aranyeső van, nincs a jóasszony a piacon... De ha itt lett volna, mit használt volna az neki? Vajjon meg lett volna a vakmerősége, hogy egy idegen, aranygyűrűs gavallért csak olyan egyszerűen megszólítsa? Miért hallgattunk *mi*, mindannyian? Én már szinte kíváncsi voltam: meddig fogja még Avrohom cipész a dolgot vinni. Csekély hujja és már azt kérdezte volna tőle: hogy hívták az úkapját, hány éve annak, hogy *bar-micvó* volt, s melyik prófétai szakaszt olvasta azon a szombatban... (Folyt. köv.)

Rabbi Jaakajv Antebi, a damaszkuszi hős

Ismeretlen név, de azért hálával kell megemlékezni róla, amikor most nagy fiztetéssel felelevenítik *Sir Montefiore Mózesnek*, a nagy filantrópnek emlékét abból az alkalomból, hogy október 28-án 150 éve lett annak hogy megpillantotta a napvilágot és 100 éven keresztül teljesen a jónak, a szeretetnek, a zsidó közösség felsegítésének szentelte életét. Működésének egyik leggyönyörűbb megnyilatkozása volt a damaszkuszi vérvád megcáfolása és a nyomában támadt kellemetlenségek és szenvedések megszüntetése. Ezzel kapcsolatban meg kell emlékezni a sorok fölé írt szentéletű férfiről, aki hősként viselkedett, amennyiben a vérvád miatt ártatlanul bebörtönözöttek és kegyetlenül megkínzottak között ő volt az egyetlen, aki emberfeletti szenvedései és bestiális megkínztatása dacára megmaradt amellett, hogy az egész vérvád hazugság és ő semmit sem tud az egész dologról.

1840. február 5-én történt Damaszkusz városában. Eltűnt egy Tamás nevű szerzetes és inasa, mivelhogy előtte való napon a zsidónegyedben látták, a francia konzul Ratty Menton azt kezdte hiesztelni, hogy nyilvánvalóan a zsidók elteríték rituális célból láb alól. A francia konzulnak ezzel tulajdonképpen politikai céljai voltak. Franciaország és Ausztria versenyzett a vezér-szeréper Szíriában és a francia konzul ilyen módon akart előre törni. Kijárta a damaszkuszi hatóságánál, hogy rendelkezése szerint eszközöljék a letartóztatásokat. Lefogtak igen sok zsidót és mindjárt nagy torturáknak vetették alá őket, Ennek hatása alatt egy *Negrine* nevű zsidó borbély egész fantasztikus elbeszélést mondott el, hogy mint teték el láb alól a pátert és szolgálóját. Az egyik megkínzott, Muza Abbulafia, hogy megmeneküljön a kínzásoktól, felvette az izlamot és azután belekeverte Antebi rabbi nevét.

Nemsokára azután kiderült, hogy az egész elbeszélés és vallomás légből kapott: A borbély ugyanis a nevezett napon ki sem ment az utcára, mert gyászban volt és mint a hagyományokat megtartó zsidó, ilyenkor, *avéliusz* idején otthon tartózkodott. A többiekre is rábizonyítottak alibit. Kiderült azután, hogy a páter, el-tűnése előtt három nappal összeveszett egy néhány törökkel és az egyik vérboszszút esküdött ellene. Jelentkeztek tanúk, akik elmondották, hogy látták a kérdéses napon a városból távozni a szerzetest, vagyis félve a vérboszszútól, ezért tovább menekült. A francia konzul azonban süket és vak volt a bizonyítékokkal szemben. Ezek a dolgok rendkívül nagy feltűnést keltettek Európában a francia és an-

Felhívjuk t. viszonteladóink figyelmét, hogy a hidegebb időjárás beálltával a virsli és kolbászaru szállítások megkezdődtek.

Minden fűszer- és csemegekereskedő érdeke, hogy cikkeink állandóan raktáron legyenek, mert azok viszonteladásával tekintélyes jövedelem-többlet érhető el.

Küldeményeinket 5 kg. vételnél teljesen költségmentesen szállítjuk.

Kolbászaru csomagjaink már

**5 kg.
P 8.10-től**

Kérje részletes füstölt-husáru és konzervárjegyzékünket, amely mindenről tájékoztatja.

„SKREKSZALÁMI”
név garantálja minőségért.

**Skrek
Lipót rt.**

orth. כשר
szalámi, kolbászaru- és konzervgyár

**BUDAPEST,
VII. DOB-UTCA 27**
Sürgőnycim!
SKREKSZALÁMI

gol zsidók között. Felismerték rögtön a veszélyt. Az akkori török igazgatás mellett — amikor a szultán tralkodója volt ugyan Szíriának, de a lényegében véve az alexandriai pasa uralma alatt állott, viszont a damaszkuszi pasa azt tehetette, amit akart — a francia konzulnak könnyen sikerülhet kicsikarni tetszése szerint vallomásokot és ezek alapján itéletet provokálni. Cremieux híres francia-zsidó ügyvéd, későbbi miniszter, felemelte szavát az atrocitások ellen, de nem sokat tudott elérni, mert a francia igazságügy-miniszter a francia konzul tevékenységét nem akarta keresztelni. Annál erőteljesebben lépett fel a londoni, általánosan tisztelt *Montefiore Mózes*, az angol országos zsidó szövetség elnöke, az angol királynénak kedvelt ember. Elhatározta, hogy a helyszínrre utazik és meggyőződik a dolgok mibenlétéről. Az osztrák miniszterelnök *Metternich* is mindent megtett a szerencsétlen bebörtönözöttek érdekében, olyan értelmű utasítást adott az osztrák konzulnak, hogy igyekezzenek az igazság pártjára állani. Az ő közbenjárására a Vatikán felszólította az összes egyházakat, hogy kutassanak az eltűnt páter után.

1840 júniusában Montefiore és Cremieux Egyiptomba utaztak. Az egyiptomi pasa *Mehemed Ali* úgy tervezte, hogy a konzuli testület kezdje kivizsgálni az ügyet. Montefiore azonban rá bírta az összes konzulokat — a franciát kivéve — hogy forduljanak Mehemedhez, hogy szüntesse be az ostoba vád alatt szenvedők ellen a torturát. Montefiore a szultántól is kieszközölt ilyen fermant. 1840 augusztus 20-én végre Mehemed Ali egy

**Jeruzsálem
és Pilsna**

12600 tonnás gyorshajók
pompás turista osztályán
(csak külső kabinok,
nagyreszt kétágyasok)
legelsőrendű, szigoruan
rituális ellátással

utazzunk Trieszten át
Palesztinába!

**LLOYD
TRIESTINO**

Budapest, Thököly ut 2.
Budapest, Váci utca 4.

arab proklamációban beszűntette az eljárást és ebben az okiratban az fordul elő, hogy „kegyelemben” részesíti a bebörtönözötteket. Mivelhogy ez a kitétel veszélyessé válhatott volna, amint ezt a Montefioreval együtt Egyiptomba utazott Munk Salomo nevű párisi tudós megállapította ezért azt kérték, hogy egy új nyilatkozat jelenjen meg, amelyben nem kegyelemből, hanem bünteti hiányáról van szó. (Munk egyiptomi tartózkodása alatt megszerete a Rambam „Majre Nevuchim” filozófiai művének arab szövegét, amelyet később franciára lefordított és három kötetben kiadott.)

Szeptember eljén 9 fogoly végre kiszabadult, többen elpusztultak a börtönben a torturák alatt. R. Jaakajv Antebi később Tiberiasba költözött, ahol az ottani kabalisták körében élte le napjait imának és tanulásnak szentelten.

HIREK NAPTÁR

Sabosz Tajldasz, Kiszlév 3.
Gyertyagyújtás (Bpest): 4.10
5.—

— A bpesti Tiferesz Bachurim a múlt évben megszervezett péntekesti előadásokat ismét rendszeresíti. Évadmegnyitó mult pénteken este volt a Kazinczy-templom bészhamidrosában, főt. Sussmann Viktor rabbinak az orth. ifjúság általános problémáit fejtegető lebilincselő drósjával. Ma, péntek este 8 órakor a kitűnő maggid híreben álló és vendégként fővárosunkban időző Schwarz József nagyváradi egyleti rabbi tart ugyanott előadást. — Minden hétköznapon este 8 órakor Kohn Béla úr *Gün* traktátust adja elő nagy felkészültséggel az egyesület helyiségében (Kazinczy-utca 27.); ugyanott minden kedden este 7/9 órakor dr. Deutsch Adolf igazgató tart általános érdeklődés mellett előadást „Az imák magyarázata” címen.

— A pápai *Jahrzeit*. A pápai T. B. szombat este a megdics. *Gottlieb Sámuel* főrabbi z. c. l. halálának évfordulójának előestéjén Sabosz traktátusra fényesen sikerült, szíjümmel egybekötött emlékünnepélyt rendezett. Az összejövetelen részt vett Haberfeld Jakab főrabbi és a hitközség előjárósága is. Haberfeld főrabbi nagyhatású beszédében kegyeletes szavakkal adózott az oly korán elköltözött dicső emlékezetének, majd Gottlieb Sándor a T. B. alelnöke, a megboldogult fia tartott

előadást. Felszólaltak még Reichenberg Náthán és Baum Samu egyesületi előadók. Az ünnepély mintaszere és kifogástalan rendezéséért Friebert Jenő, Reisz Dezső és Hoffmann Izidor urakat illeti elismerés.

— Az *ujpesi saschevra* szíjümmöt rendezett, amelyen *Gestettner Amrom*, a R. Binjomin Berger vezetése alatt álló „jesivo ketanó” egyesület elnöke nagy közönség előtt számolt be az eddigi eredményről. Egyben háláját és köszönetét fejezte ki Frankl Adolf, óbudai Freudiger Ábrahám és Kahan Frankl Samu elnököknek, akiknek az egyesület megalapításában oroszlánrészük van és további támogatásukat is kérésbe helyezték.

— Egy különös hír a królei machlajkó körül. Bécsben elterjedt hírek szerint Titulescu román külügyminiszter közbevetette magát a román kultuszminiszternél, olyan irányban, hogy Horovitz nagykarolyi főrabbit állásában hatóságilag elismertessék. Titulescu ugyanis Neumann bécsi professzornál gyógyíttatja magát, aki viszont fivére Neumann miskolci bankigazgatónak, aki a nagykarolyi rabbi apósának, a szpinkéi rebbenek nagy híve. — Nem lehet tudni, vajjon nem-e, a nagykarolyi rabbi ellenségei terjesztik ezt a hírt, hogy ilyen módon aláássák állása erkölcsi tekintélyét. Egyébiránt szó van arról, hogy a szembenálló pártok, egy magyarországi és szlovákiai rabbitekintélyekből összeállítandó rabbikollégium döntése alá bocsássák az egész ominózus ügyet.

— Halálesetek. Pozsonyból jelentik: Mult kedden elhunyt városunkban Eicher Sámuel, a szepesváraljai orth. hitközség érdemdús elnöke. A megdicsőült a „Sévet Szajfer” kiváló tanítványa és a szlov. orth. országos választmány tagja volt. Pozsonyban helyezték örök nyugalomra, Schreiber Akiba pozsonyi és Spitzer Leml szepesváraljai főrabbi magasröptű heszpedokban méltatták erejüket. — Rövid, súlyos betegség után 57 éves korban elhunyt Kohn Áron a „J'szajde Hatajro” húsz éven át volt hírhedű melamedja. Megrázó heszpedokban

Nagy választék
butorszövet, matrac grádli ro-
letta grádli és szőnyegekben.
Olcsó árak.
KARCZAG MÁRKUSZ
kárptoskellékek, szőnyeg és
linoleum áruházában.
Budapest, VIII., Teleki-tér 3.
Telefon: 44-6-81.

Modern szépségápolás

Pollák Sarolta

Díjtalan tanácsadás. (Kérjen prospektust)

Végleges villanyos szőrtelenítés, szemölcsirtás, kvarc.

kosmetikai intézete, Andrássy-ut 32. l. em. „MIRACLE” szőrtelenítő, „MIRACLE” szépségápolószerek. 25 éves működés.

búcsúztatták: R. Majse Kohn, Unsdorier rabbi, Feldbrand hitoktató, Schill bazini főrabbi.

— Vendégszónoklat Bonyhádon. Schwarz József a hirneves nagyváradi egyleti rabbi, a „Vajlakét Jajszejf” halachikus folyóirat tudós kiadója, a mult szombaton Bonyhádon volt, hogy meglátogassa apósának a megdicsőült bonyhádi gaonnak a sirját. Ebből az alkalomból a főrabbi és az előjáróság fölkérték egy drósjó tartására. Szombat este pedig a Tiferesz Bachurim-ban szónokolt. Bonyhádi levelzónk jelentése szerint mindkét előadás: tartalom, érdekesség, miszor, elokvencia tekintetében elsőrangú volt, a közönség gyönyörködve és megindulva hallgatta.

— A bpesti orth. Leányegyletben (VII., Dob-utca 35 II. em.) most szombaton délután 1/4 órakor Schwarz Tündi a miskolci „Mirjam” leányegylet elnöke és Rosenbaum Hanna fognak előadni.

— Az abaujszántói Chevra Kadisa tisztújítása alkalmából első elnöké Weisz Gyulát, másodelnökké ifj. Blau Jenőt választották meg.

— A miskolci T. B. új tisztikara: Rosenthal Jenő elnök, Schönfeld Henrik ügyv. elnök, Zimmermann Béla titkár, Neufeld Ferenc jegyző, Holländer Ármín gondnok, Grünwald Béla pénztárnok, id. Klein László ellenőr, Plattner Béla könyvtáros. Választmány: Klein Nándor, Lefkovits Ferenc, Holländer Antal, Weisz Imre, Weingarten Gyula, Rosenthal Béla, Holländer Izidor Zsupnik Mór, Grünwald Ármín, Fried Béla, Deutsch Bernát.

— Halálozás. Abaujszántóról írják a Zsidó Újság-nak: Dr. Freund Artur m. kir. állategészségügyi főfelügyelő mult hó 27-én elhunyt. A megboldogult a hitközségnek oszlopos tagja és több ízben elnöke volt. A gyászszertartás a templom előtt tartott meg, óriási részvét mellett. Megjelentek a hatóságok és intézmények képviselői és a város színe-java, felekezeti különbség nélkül. Deutsch Jenő főrabbi könnyekig megható gyászbeszédében ecsetelte a megdicsőültnek nagy szellemi kvalitását, jámborságát és nemes erejüket, kinek elhunytával a gyászba borult család és hitközség pótolhatatlan veszteséget szenvedett.

x Hölgyolvasóink figyelmét ezúton is felhívjuk a közismert Spitz-léle nő divatárúháza ujdonságaira. A legfinomabb őszi és téli divatkülönlegességek a legolcsóbb áron kaphatók. VII., Erzsébet-körút 34. (Szombaton zárva.)

A bócher titka

Ilyen címen kezdjük meg mai számunkban új regényünket. Az ősrégi Prága misztikus, legendákkal átszőtt, de gyönyörű tradíciókkal telt zsidónegyedébe vezet bennünket az elbeszélés. Prágán kívül tombol az 1914—1918-iki világháború egyik elődje: a harmincéves háború, amely 1648-ban ért véget és amelynek hullámai körülaldosták Prágának zsidónegyedét is. A prágai gettó abban az időben a Tórának egyik gópontja volt: A Hoher Rabbi Löw mellett tudósok nagy sora működött ott, többek között a Tajszeffesz Jajm Tajv hírneves szerzője R. Jomtov Lippmann Heller. Látjuk: a nagy háború borzalmi sok mindent lerombolnak, de a rombolás közepette megmaradnak a gettóban az örök értékek: a Tóratamulás és a miczvá gyakorlása. Már e tendenciájánál és végakkordjainál fogva megérdemli az érdekesítő regény, kedves olvasóink érdeklődését.

Csehszlovákiai hírek

Ungváron ismét vizálykodás tört ki. Dr. László hitk. elnök, a többi előjárók megérkezése nélkül a hitközség termét átengedte az Ungváron mostan megalakított cionista héber gimnázium megnyitó ünnepélyére, amelyen a világi hatóságok is megjelentek. A teremnek átengedése miatt a hitközség egy nagy része erősen megtámadta az elnököt. Dr. László erre levonta a konzekvenciát és leköszönt. Arra hivatkozik, hogy amikor megadta az engedélyt, akkor csak mint a hitközség egyik adófizető csoportjával szemben akart a cionisták iránt toleranciát tanúsítani, de nem sejtette, hogy ez a vallásos rétegek érzését sérteni fogja. Amikor azután az ellenzék sürgetésére a rabbiság felkérte őt a cionistáknak adott engedély visszavonására, illetőleg arra, hogy tagadja meg az ünnepségtől a hitközségi termet, akkor ő azt nem tehetette, mivelhogy az ünnepélyre az országos hivatal legmagasabb rangú tisztviselői jelezték megjelenésüket, így tehát az ünnep megzavarása alkalmas fegyver lett volna az óálkodó antiszemita részére, a zsidóság rágalmozására. A hitközségi ellenzék vérmesebb része nem elégszik meg az elnök lemondásával, hanem követeli az egész előjáróság demisszióját.

Bratislavában előadást tartott Harand Irén asszony Bécsből, aki mint már megírtuk, lapot alapított a fajgyűlölet és különösen az antiszemita ellen. Az előadást inkább keresztények számára rendezte, de túlnyomóan zsidók jelentek

Fontos értesítés!

Ezennel értesítjük tisztelt viszonteladóinkat és vidéki vevőinket, hogy a téli idő beálltával kolbász és virsliárunk vidékre való szállítását megkezdtük.

B. rendeléseit saját érdekében juttassa el cégünkhöz, melynek 50 éves fennállása és jó hírneve garantálja gyártmányainak elsőrendű minőségét és a legnagyobb megelégedésre való kiszolgálását.

Huskonzerveink
izletességüknel
fogva

minden jobb háztartásban
nélkülözhetetlenek.

Kívánatra
küldjük árjegyzékünket.

REBENWURZL

R. T.

orth. כשר szalámi és
konzervgyár,

Budapest,

VII., Kazinczy-u. 41.

Sürgöncím:

„B ó s z o r” B u d a p e s t.

meg. A lelkes asszony többek között azt mondotta, hogy a keresztény szülőknek kötelességük volna nevelni a gyermeküket és óvni őket a fajgyűlölet mérge ellen. Azt mondják ellenségeim — hangoztatta — hogy zsidó őrserget akarok felállítani. Pedig tudják-e, hogy mit akarok? Vissza akarom tartani keresztény embertársaimat attól, hogy ne váljanak gyűlölködő fenevadakká. Az antiszemita azt hiszik, ha a zsidót elverik, akkor meg is sértették. Tévedés ez. Ezzel csak egyet sértettek meg, az emberiséget.

Zsidó hitelszövetkezetek. Az „I. C. A.” (angolszásági zsidó gyarmatosító társaság) megbízottja Mr. Trachtmann Ruszinszkóban tartózkodik, hogy zsidó mezőgazdasági fogyasztási és hitelszövetkezeteket alapítson. Mult évben Jasina (Kőrösmező) és Iszka helységeken alakítottak ilyen szövetkezeteket és most Bilkén és Szerednyén terveznek tejtermelési központokat. Erre a célra az I. C. A. 130 tehénst szerzett be, a gyümölcsstermelésnek a zsidók között való elterjesztésére pedig 7000 gyümölcsfát osztatott szét.

Elmaradt szenzáció. Közöltük, hogy Munkácson valaki a din-tajró előtt tórai esküt akart tenni, amire már 39 év óta nem volt példa. A rabbiság ezt megakadályozta, egyezséggel likvidáltatta a peres ügyet és így elmaradt a kínos szenzáció.

A rimaszécsi eset. Grünfeld Dávid rimaszécsi hitközségi elnök hozzánk írt levelében megállapítja, hogy teljesen téves volt lapunk mult számában foglalt ama hír, amelynek értelmében a hitközségi hűselltárból kifolyólag valamilyen igazságtalanság történt egy zsidó mérszárossal. Más oldalról is azt az értesítést kapjuk, hogy éppen az ellenkezője igaz: az előjáróság igazi zsidó felelősségi érzéssel és humánusan intézte el a vallási szükségletnek megfelelően, a dolgot. (Ezekután nagyon sajnáljuk az egyéb-iránt jól értesült szlovákiai munkatársunk elhamarkodott tudósítását.)

A munkácsi héber gimnázium. A Jüdische Zeitung most közli azt a levélváltást, amely a hitközség és az ottani cionista gimnázium kuratóriuma között lefolyt, amely gimnázium növendékei tudvalevőleg Sabosz Süvo alkalmából a zsinagógában botrányt rendeztek a főrabbi drósjója alatt. A kuratorium elnöke azt válaszolta a hitközségnek, hogy nincs beleszólása az iskola irányításába. Erre azután a hitközség választékban halatlan eljárásnak minősíti, hogy egy zsidó intézmény, amely neveléssel foglalkozik, ne engedelmeskedjen a hitközség főrabbiának vagy lelki vezetőjének. Ebből az alkalomból levélrészleteket közöl a gim-

náziumban használt „A héberok története” című tankönyvből és bebizonyítja, hogy telve van hittagadással s ellentétben áll a zsidó szellemmel. (L. „Zs. U.” júl. 20-i számát.) A hitközség a levél végén felszólítja a vezetőket, hogy hagyják abba pusztító munkájukat, ne mérgezzék tovább a zsidó ifjúság lelkét. (Ezzel szemben sajnos, Ungváron is megnyílt egy hasonló szellemű gimnázium.)

Óvás! Egy Kiss Kovács Jäger (K. Kiss József) nevű, 166 cm. magas, szakállas, nagyhalászi születésű, állítólag kispesti lakos, prozelitának (a zsidóságra megtértnek) adja ki magát, s végig snorolja a hitközségeket. Óvakodjunk tőle és ne higyjünk neki. L. P.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P. azon felül soroként 1 P.)

Häberfeld Szerénkét Szombathelyről, eljegyezte Schönfeld Miksa, Budapest.

Friedmann Lilly Nagyberezna és Grosz Isidor Debrecen, jegyesek. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Weintraub Lenke és Grünfeld Ernő Revuca, folyó hó 11-én tartják esküvőjüket Revucán.

Weisz Elvirát Bratislavából, eljegyezte Krémer Gyula Budapest—Egyek. (A Frenkel-étterem nagytermében rendezett fényes eljegyzésen beszéltek: Welcz rabbi, Weisz József és Krémer Dávid.)

A nagymagyeri főrabbi úr *Rebeka* leánya a mult szerdán tartotta eljegyzési ünnepélyét *Tessler Lipóttal* Poljanáról.

A kassai „B'ne Emünim” orth. ifjúsági egyesület szívélyesen gratulálja Grüssgott Zsigmond előljáróját, Krausz Bertával való esküvőjé alkalmából.

Stern Mór líkogoráros Uzhorodon, mult szombaton ünnepelte *Pinchosz Cevi* fiának bar-miczvó avatását. Ez alkalommal az ifjú pompás drótsót mondott.

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszertőzsde-tag. *Mindenféle órák, arany-, ezüst-, brilliáns áruk alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása.* Kivánatra választékot küld.

Kundmachung

Wirkungsvolle **דושות** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene רחוקות** Gast- u. Antrittsreden verfertigt von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő **aufwärts**, 50 H. Porto recommandirt im voraus erbeten. —

Pschettli werden gegen extra Vergütung angefertigt.

Mein **מסקי אבות** auf **מנחת ישראל** P 1.20 **Rabbiner ISRAEL BRAUN** Budapest, Szövetség ucca 43.

Sirkövek Adler J. sirköraktárában

Budapest, Károly-körut 7 és Rombach-u. 4. Telefon: 36-4-20.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazásában Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. **Allástkeresőknek** 10, ill. 20 fillér. **Az összeg előre küldendő be;** lehet 10 filléres levélbélyegeken is. **Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.**

A mezőkövesdi orth. hitközség a megüresedett előimádkozó-metszói állásra pályázatot hirdet. Jó előimádkozó, 40 éven aluli magyar állampolgárok, kiknek 3 elismert orth. rabbítól kabóljuk van, küldjék be pályázataikat alulírt hitközségi elnökhez. Javadalmazás megegyezés szerint. Utiköltségek csak a meghívottaknak térítettik meg.

Haar Jenő Dr. Schreiber Lajos hitk. jegyző hitk. elnök

Az abadijszántói orth. hitközség kántormetszói állásra pályázatot hirdet. A folyamó36ktról megkívánatik, hogy **talmid chochóm v'jóré somajim merabbim** és elsőrendű előimádkozó legyen. Esetleg nőienek is pályázhatnak. Csak meghívottak engedtetnek próbaelőadásra. Fizetés megegyezés szerint.

Stern Adolf Fried Menyhért hitk. titkár hitk. elnök

Apró hirdetések

HUSZONÖT ESZTENDEJE között házasságokat **NAGY JENŐ** Budapest, Rákóczi-út 61. sz. Telefon: (Céggjelzéstelen levelezés.)

NŐSÜLNI AKAR? Fordúljon bizalommal Meisels sadchenhoz, Rombach-u. 8. Könyvkereskedés.

HÁZIKOSZTOT, elsőrangú, orth. kóser, házhoz küldök, Budapest, VII., Akácfa-utca 36. I. 9.

HÁZITANITÓT keresünk azonnali belépésre. 2 fiúnak a polgáriból való levezíngáztatására és **gemöre-tajszezes** tanítására Kizárólag vallásos, elsőrangú munkások jöhetnek figyelembe. Díjazás: teljes ellátás és fizetés megegyezés szerint. *Fohnfeder Testvérek, Békéscsaba,*

JÓ HÁZBÓL való, varrni is tudó orth. úrileány, néhány órai foglalkozásra, gyermek mellé, vagy egyéb munkára ajánlkozok. (Délután 4 órától kezdődőleg.) Cim a kiadóban.

CIPŐFELSŐRÉSZ-SEGÉD, szabni és ragasztani tud, állást keres. „Tüchtig” jelígre a kiadóba.

SZABÁST, varrást rövid idő alatt tökéletesen elsajátíthat. *Fenyőné, Rózsa-u. 48. II. 17.* Ugyanott a legdivatosabb női ruhák és kosztümök jutányos árért készülnék.

PÉKTANONCNAK jó házból való válásos fiút felveszek. Volt bócher előnyben. Schönberger pékmester, Tardosked (via Novézámky, Szlov.)

RŐFÖS- cipő- és divatárúüzletembe segédet keresek. A magyar és szlovák nyelveket jól bíró volt bócherok ajánlataif „szabad idejében alkalma lesz tovább tanulni” jelígre továbbítja: Müller, Bratislava, Edlov-dvor.

„MAZL” *házasságkötvetítő iroda,* Ujpest Erzsébet-u. 31. Telefon: 95-5-74.

VALLÁSOS talmidchochóm, 43 éves, nő-sülne. „Testihiba nem akadály” jelíge.

BÖRKERESKEDŐ, 30 éves, feleségül venne csinos intell. orth. leányt 10.000 P hozománnyal, melyel Palesztinában börtlerakatot létesítene. Leveleket „Biztos parnoszó” jelígre a kiadóba.

IZLETES orth. kóser kosztot olesón házhoz is szállítok, ugyanott teljes ellátással lakótársnót előnyös feltétellel, keresek, Budapest, VI., Eötvös-utca 38. III. em. 8.

KITÜNŐ orth. kóser ebédkoszt kapható úriasszonynál, Budapest, VII., Wesseleányi-utca 51. I. em. 10.

IDŐSEBB, szigorúan vallásos nő házvezetőnői állást keres, lehetőleg magánzónál, Vidéken is, *Wertheimerné, Püls-vörösvár, Fő-út 341.*

ÖNÁLLÓ textilkereskedő, 30 éves, 5-6000 P hozománnyal nő-sülne. „Harminc” jelígre a kiadóba.

JÓ családból való, varráshoz értő orth. úrileány nappali elfoglaltságra ajánlkozok, gyermekekhez vagy id. házaspárhoz. *„Szerény igényű”* jelíge.

VALLÁSOS fiatalember ügyvezetőben alkalmazást keres, a szakma elsajátítása céljából. „Szombattartó” jelíge.

SAPKAKÉSZÍTÉSENBEN perfékt orth. úri-leány ezideig önállóan dolgozott, elhelyezkedést keres. Szíves megkeresést fizetésmegjelöléssel, esetleg teljes ellátással kér: Dick Böske Miskolc, Arany János u. 54.

ישמח משה! הנה אודיע בשער בת רבים שהוצאתי לאור מהדש את הסדק „ישמח משה” עש נדך וחמש מגילות בתנלות ההידור והיופי וגם גלוה אליו קונטרס „תהלה למשה” תולדות וקורות כל ימי חייו של המחבר הקדוש, כל הרוצה להשיגו יפנה אלי:

Mandel Nándor, Sátoraljaujhely

3 szó csupán
SIRKŐ
LÖWY-nél
BUDÁN
II. Fő-u. 79. Telefon: 51-5-81
Alkalmi vételekből

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **GROSZBERG JENŐ**

Springer-nyomda, VII., Bethlen G. utca 33.

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTESZ-UTCA 48
Telefon: 42-5-90. Csekk számla: 50.701
Évhez évré 20 pengő Külföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Árva fiuk szombatja Pesten

Nem igen szoktunk nem-orth. hitközségi intézmények ügyeivel foglalkozni, csak akkor, ha bizonyos kapcsolatba juthatnak az orthodoxiával, vagy ha általános zsidó közérdekről van szó. Ebben az ügyben, amelyet most akarunk megtárgyalni, mind a két szempont helytálló. Szó van a pesti izr. fiúárvaházról. Oly intézmény ez, ahol körülbelül 150 zsidó gyermek nevelődik, oly gyermekek is, akiknek orthodox rokonságuk van. Az ott nevelkedő fiúk egy része kinőtt az elemi iskolából, polgári iskolát látogatnak és mivel a pesti izr. hitközség beszüntette polgári iskoláját, csak gimnáziumot tart fenn, ennek igénybevételét az árva fiúk részére az intézmény vezetősége nem tartja célszerűnek, a fiúk a fővárosi polgári iskolákba járnak. Ott természetesen az iskolai vezetőség nincs tekintettel a szombatra, és csak akkor engedélyezi a zsidó gyermeknek a szombati írás és rajz alóli felmentését, ha ilyen kérelem külön folyamodvány útján történik, de ebben az esetben, amint halljuk, mindenkor igaz liberalitással és megértéssel kezelik a dolgot. Egy orthodox rokonsággal bíró árvaházi gyermek ezt a felmentést el akarta nyerni, folyamodni is akart ilyen irányban és az árvaház vezetőségének pártfogását kérte. Az árvaház vezetősége közbe is lépett. Az ember azt hinné, hogy ez azt jelenti, hogy méltányolta a gyermek kérését, számot vetett azzal, hogy a gyermek lelki szükségletének eleget kell tenni, sőt örült neki, hogy neveltjei között ilyen gyermek is van, és az illetékes köröknél keresztül is vitte a fölmentést. Mint sokszor az életben, úgy ebben az esetben sem történt az, ami logikus és természetes, hanem az ellenkezője. Az árvaház vezetősége úgy határozott, hogy egyáltalában nem tördök a dologgal, sőt egy lépést sem fog tenni, hogy neveltjei közül bármelyik

fel legyen mentve a szombati írás és rajz alól, egyszerűen szemtelő hűny az egész dolog fölött és így természetesen napirendre tér afölött is, hogy a növendékek szombatra való írásbeli dolgozataikat, különösen télen: péntek este az intézet falai között végzik el.

Felmerült még az a lehetőség: az orthodox polgári iskolába kell adni a gyermekeket, mert hiszen más zsidó felekezeti polgári iskola nincs. De erről a tervről hallani sem akartak az árvaház vezetői. Ezt magunk is nagyon természetesnek találjuk. Mert a vezetőség szempontjából nem látszik célirányosnak, hogy neveltjük az orthodox gyermekek között esetleg olyan szellemet sajátítsanak el, hogy azután kritikus szemmel nézi majd az árvaháznak a mindennapi imára, az étkezésre, péntek estére vonatkozó szokásait. De viszont tagadhatatlan, hogy vannak bizonyos dolgok, amelyeket komolyan kell venni mindenféle zsidó testületnek, amennyiben egyáltalában reflektál a „felekezeti” névre.

A felekezeti elnevezés minden-esetre kötelez bizonyos vallástörvényi minimum vállalására és teljesítésére. Ilyen elsősorban a szombati munkaszünet.

Eddig Magyarországon minden zsidó intézmény ezen az alapon állott. Voltak ugyan kisiklások a pesti kórházaknál, nőegyleteknél, stb., de ezeket mindig lehetett egyéni akcióknak és kilengéseknek minősíteni. A szombati munkaszünetet hivatalosan mindenütt megtartották. Természetesen már a neológia belügye, miképpen tudja megoldani azt a kétlakíságot, hogy a szombat hivatalosan szünnap, de a tagok életmódjában megszünt azzá lenni?

Hogy a munkaszünet még nem azonos a szent szabosszal, ezt a kérdést most Németország nem-orthodox körében tárgyalják, mivel az új német zsidóellenes iskola-politika következtében

a fiatalság egy része számára új zsidó iskolákat alapítottak, a másik része pedig fölmentést kapott a szombati iskolalátogatás alól, mert ez idő alatt az árja-tanulók a nemzeti szocializmus tudományából „siürt” kapnak. A német zsidók nem akarják, hogy a szombati „siürt” csak a hitlerista diákok kapják és a szombaton szünetelő ifjúság lelki művelés nélkül maradjon, hogy ne történjék az, amit Pesten oly gyakran lehet látni, hogy szombattartó cégek alkalmazottai vagy nem-orth. hitközségi tisztviselők a szabadnapos szombaton végzik el bevasárlásaikat. Akárhogy van: a szombati munkaszünet egyik legelső követelmény: minden zsidónak nevezhető intézménynél, mint legelső előfeltétele, lépcsőfoka, kerete a szombat igazi megszentelésének.

Mindezek után a pesti izr. fiúárvaházban ebben a tekintetben való indolenciáját páratlanul kell minősítenünk. *Veszélyesnek is, olyan értelemben amint ezt Romániában láthatjuk.* Ott nem lehet elérni a kultuszminisztériumban a szombati írás alól való felmentést, mert az arra hivatkozik, hogy a romániai zsidók szövetségének elnöke Berkovitz bankár is nyitvatartja üzletét szombaton. Mi lesz, hogyha majd ezentúl egy fiú felmentést fog kérni egy városi polgáriban, vagy állami gimnáziumban, s azt fogják neki mondani: *ha a zsidó árvaház, egy kimondott hivatásos felekezeti intézmény nem helyez súlyt növendékeinek a szombati írás alól való felmentésére, akkor egy magánembernek nincs joga kérni ezt a kedvezményt?*

Azt mondják, hogy ez a kérdés már vagy negyven évvel ezelőtt megbeszélés tárgya volt a fiúárvaházban. Akkor történt, hogy Fleischmann Eduárd, a Rombach utcai templom egyik előljárója, igen konzervatív férfiú, aki azt hitte, hogy az orthodoxián kívül a nagy hitközség keretén belül lehet megőrizni